

De tar vid när socialtjänsten inte räcker

Att förena ett vanligt liv i familjehem med regelbunden terapi är ett framgångsrikt koncept. Ord som delaktighet, uppriktighet och omtanke är lika viktiga för personalen som för klienten. Det vet Familjevårdsstiftelsen i Göteborg, som ofta lyckas när socialtjänsten gått bet.

Text: Ingemar Örstadius Foto: Anna Rahnberg

När Carina Håkansson var student på Socialhögskolan på åttiotalet kom hon för första gången i kontakt med familjehemsvård. Under ett halvår gjorde hon praktik hos Kriminalvårdens skyddskonsulent i Växjö, som anlidade Smålandsgårdar, en stiftelse som placerade vuxna kriminella i familjehem.

– Att inbegripa vanliga människor och ta tillvara deras kunskap och engagemang var något nytt inom vården och jag tyckte

att det var helt fantastiskt, säger Carina Håkansson.

Som färdig socialsekreterare jobbade hon på ett liknande ställe i Göteborg. Narkomanvårdsprojektet, som också ägnade sig åt familjevård. Men efter tre år och ett antal omorganiseringar hade Carina Håkansson tröttnat. 1987 sa hon upp sig för att tillsammans med några andra starta Familjevårdsstiftelsen.

– De som kommer hit har plågsamma erfarenheter och det är viktigt att inte lämna klienten och familjehemmet med sig själva.

FAKTA: Familjevårdsstiftelsen

► **Familjevårdsstiftelsen**, som ligger vid Nya varvet i Göteborg, arbetar med familjehemsboende, psykoterapi och familjeterapi

i huvudsak på uppdrag av socialtjänsten.

► **Hit kan vuxna**, ungdomar, barn och föräldrar från Västsverige komma för att

få hjälp med sina problem. Här finns elva anställda, varav åtta terapeuter. Cirka 30 familjehem är engagerade i verksamheten.

Därför har de kontakt med var sin terapeut, förklarar Carina Håkansson.

Minst en gång i månaden träffas klienten, hans/hennes familj, familjehemmet och terapeuterna i ett så kallat teammöte.

– Dessa möten är grunden för vårt arbete. Här fattas alla viktiga beslut och det finns också en strävan efter att prata om det som är svårt eller konfliktfyllt. Fokus ligger inte på klienten, utan alla påverkar och påverkas av de gemensamma besluten.

Ibland utvidgas teammötet till ett stortmöte. Då bjuds exempelvis en socialsekreterare, skolpersonal eller kompis in.

Liv. Mycket är samma för oss människor, konstaterar Carina Håkansson, verksamhetsledare och terapeut på Familjevårdsstiftelsen. Vid sin sida har hon Emma Andersson, en av många som fått god hjälp här.

– Självklart har vi många spontana möten däremellan. Telefonen går ofta varm här, säger Carina Håkansson.

De allra flesta som kommer till Familjevårdsstiftelsen har minst en diagnos och det gör Carina Håkansson beklämd, eftersom hon inte vill använda begreppet.

– Mitt främsta skäl till det, är att jag faktiskt inte vet vad det är. Om en person säger att hon är rädd för något eller har svårt för något, det kan jag förstå, men vad är en diagnos? Den säger ju ingenting om sammanhanget som personen befinner sig

i. Diagnosen utesluter så mycket och kan lätt bli en självuppfyllande profetia. Den tar ifrån människan sitt ansvar.

– Många som kommer hit känner sig lättnade över att vi inte använder diagnoser. Men det innebär att vi måste hitta andra sätt att möta folk på. Vi måste fråga oss vad som är viktigt för oss människor.

Carina Håkansson konstaterar att mycket är samma. Det är viktigt att bli lyssnad på och vara omgiven av andra som står ut med att det blir svårt.

– Det är värdefullt att dela livets villkor med andra, säger hon.

Många tror felaktigt att om man bara ringar in problemet genom en diagnos, så kan man också lösa det snabbt. Vad som i stället krävs är tid, kärlek, omtanke och ett vanligt liv, något som familjehemmen kan erbjuda. Långt ute på landet bland hästar och kor uppstår en naturlig behandlingssituation.

25-åriga Emma Andersson vet. I dag är hon mamma, sambo och ekonomistudent, men livet har inte alltid sett lika ljus ut. Hon började skära sig och använda droger redan på högstadiet och hennes erfaren-

heter av vården är övervägande negativa: stödfamilj, fosterhem och tvångsvård på psykiatrisk klinik efter ett självmordsförsök. En enda gång fick hon terapi och den sessionen slutade med att hon bad terapeuten dra. Hon tror inte att terapi ingick i deras plan, eller också hade de inte tid.

Via sin socialsekreterare kom Emma Andersson i kontakt med Familjevårdsstiftelsen. Där fick hon frågan vilket mål hon hade med en placering i ett familjehem. "En egen lägenhet och ett fungerade liv", svarade hon. Vid sitt andra besök fick hon träffa familjen som hon skulle bo hos.

– Jag gick på mediciner och minns inte så mycket. Jag var likgiltig först, men tyckte att de verkade snälla. Och det fanns ingen annan utväg.

Emma Andersson trivdes från första stund i familjehemmet.

Stenar. En avskedspresent från en av Carina Håkanssons före detta klienter.

”Vår verksamhet är inte baserad på någon fluga eller tillfällig metod.”

– De vuxna var varma och öppna. De grävde inte så djupt och reagerade naturligt. Där fanns även två ungdomar i min ålder, vilket var skönt. Jag blev en i gänget direkt, säger hon.

En gång i veckan, ibland två, träffade hon sin terapeut på Familjevårdsstiftelsen. hon fick hjälp med att successivt sluta med sömnmedel och antidepressiva tabletter, men allt var inte frid och fröjd under vistelsen. Vid ett tillfälle tog hon en överdos efter att ha bråkade med mamman i familjehemmet.

– Tack vare bra stöd från terapeuterna blev det bättre och vi kunde börja om på noll.

Efter ett och ett halvt år i familjehem var målet uppfyllt, men Emma Andersson fortsatte terapin hos Familjevårdsstiftelsen ytterligare ett par år. Att behandlingen fungerade tror hon beror på att det finns plats för alla inblandade på samma ställe, att personalen tycker om sina jobb och har ett genuint intresse av att hjälpa.

Hon får medhåll av Gudrun Mellberg, socialsekreterare i Göteborg, som har skickat klienter till Familjevårdsstiftelsen så länge den har funnits.

På gång. Annika Dahlin är snart färdig familjeterapeut!

– Jag har ett stort förtroende för dem. Genom åren har jag sett hur de klarar klienter med svåra problem bättre än många andra. De jobbar seriöst med god moral och bemöter folk på ett värdigt sätt. De tror på människans möjligheter att med rätt stöd skapa förbättringar i sitt liv. Vad som faktiskt skapar en sådan förändring går inte lätt att mäta eller väga med vetenskapliga metoder, säger Gudrun Mellberg.

Att Familjevårdsstiftelsen är en hyfsat liten verksamhet, buren av värderingar och ideologi påverkar resultatet, menar hon.

Det är inte paragraferna som styr i första hand, utan idéerna om vilken behandling som är mest verksam. Gudrun Mellberg tror att Familjevårdsstiftelsens personal kontinuerligt jobbar med sina känslor och värderingar för att orka motivera klienter och familjehem.

För att göra ett bra jobb inom socialvården bör man vara besjälad och kunnig. Arbetskraften är kapitalet i verksamheten och den måste tas tillvara. Kompetensen måste fyllas på kontinuerligt.

– I en politiskt styrd organisation som kommunen, saknas tillräcklig flexibilitet

och omsorg om det levande materialet. Det gör att vi blir slitna, säger Gudrun Mellberg.

Carina Håkansson önskar också mera fokus på organisationen av vården. Hur ser den ut? Är det möjligt för terapeuten att bevara sig levande och engagerad? Är det okej att bli upprörd över hur människor har det?

– Man kan inte ge till andra det man själv inte får. Mycket skulle vara annorlunda om de som arbetar inom vården kände att de togs tillvara. Det vi håller på med är inte enkelt. Därför är det så viktigt hur vi själva har det omkring oss. Här jobbar vi tätt till-

sammans. Ingen ska vara ensam eller känna sig ensam.

Carina Håkansson har varit verksamhetsledare och terapeut på Familjevårdsstiftelsen i 25 år och flera av hennes medarbetare har jobbat där i åtminstone tio. Två av familjehemmen har varit med sedan starten. Den kontinuiteten betyder mycket för alla inblandade.

– Vi har en levande organisation. Vår verksamhet är inte baserad på någon fluga. Den bygger på att det är ”på riktigt”. Hos oss blir klienten behandlad som en människa av andra människor, säger hon. ◀

Undrar. ”Det finns en stor kunskap om vad vi människor behöver för att må bra. Jag är förundrad över att den kunskapen inte tas till vara i professionella sammanhang”, säger Carina Håkansson.

Tillbaka. Slätt är seende när Emma Andersson husar på.